

Pálavské zlato

I.

Na jihu Moravy se nad malebnou vinařskou vesničkou Pavlov tyčí zřícenina hradu Děvičky. Než se na ni z Pavlova vyšplháte, můžete vlevo nad cestou spatřit tři skalní věže. Pokud si je ale chcete prohlédnout v plné kráse, nesmíte s návštěvou dlouho otálet. Jakmile se na jaře objeví první svěží lístky ve větvích stromů, zakryjí jejich koruny pohled na bílá vápencová skaliska. Jako by tři mladé dívky zahallily svůj půvab do zelených šatů. Však to také podle jedné staré pověsti nejsou žádné obyčejné skály, ale tři zkamenělé dcery hradního pána.

Podle jiné pověsti hlídá černý pes v hlubokých sklepích pod zříceninou zlatý poklad. Ten se dodnes nepodařilo nikomu objevit. Na strmých výslunných stráních můžete ale nalézt jiný poklad. Sice není ze zlata, zato ho svojí krásou určitě předčí. Copak znáte větší nádheru, než když se zjara na Pálavě mezi suchou travou a bílým kamením rozzáří jako drahokamy různobarevné květy nizoučkových kosatců?

A ze všech krásných pálavských květin jenom kosatce vědí, jak to kdysi se třemi dívkami i se zlatým pokladem doopravdy bylo. Možná se v duchu ptáte, jak mohou nějaké květiny vědět to, o čem jste se zatím v knihách nedočetli? Ale pálavské kosatce nejsou jen tak obyčejnými květinami. A pokud tomu nevěříte, možná změníte svůj názor po přečtení následujících řádků.

II.

Před stovkami a stovkami let byly Děvičky mohutným hradem, ze kterého vládl kníže Arnulf širokému okolí. V podzemních sklepeních ukrýval nesmírné bohatství. Měl zde pytle naplněné spoustou drobných zlatých šupinek, vyrýžovaných kdysi z českých zlatonosných řek. Moc knížete ale nebyla neomezená.

Na sever od jeho hradu sídlil v hlubokých lesích, plných bažin a zrádných tůní, zlý čaroděj. Kouzlit se ale pořádně nenaučil a vyčarovat něco pěkného nebo alespoň užitečného nikdy nedokázal. O to víc škodil a ubližoval ostatním a veškerá jeho moc i bohatství pocházely jenom z toho, o co připravil jiné. Byl to čaroděj říše temnot a jeho panství končilo těsně pod pálavským hřebenem. Se slunečními paprsky jeho moc naštěstí slábla a až k samotnému hradu se odvažoval jen za temných nocí.

Jedné takové noci se začátkem jara konal na Děvičkách velký maškarní ples. Snad každý obyvatel hradu a spousta návštěvníků z blízkého okolí i z daleka se té noci veselila. Nejrušněji bylo ve velké hradní síni. Hudba zde bez přestání hrála a z nádherných šatů a drahých šperků jen oči přecházely. Také tři dcery knížete Arnulfa zde byly. Dvě starší tančily v překrásných šatech svítících pestrými odstíny modré a fialové barvy. Ta nejmladší a nejkrásnější knížecí dcera, Běla se jmenovala, tančila v prostých běloučkových šatech a s diamantovou čelenkou ve vlasech. V drahokamech se odráželo a lámalo světlo loučí, až čelenka zářila snad všemi barvami. Však také Běla představovala řeckou bohyni duhy, která naplňuje dešťové mraky vodou.

Mezi návštěvníky byl po celou dobu ukryt i zlý čaroděj. Vlastně se ani nemusel nijak skrývat. Všichni ho považovali za obyčejného hosta, převlečeného za kouzelníka. Jen pronikavý a zlý pohled jeho uhrančivých očí ho snad mohl prozradit. S blížící se půlnocí zábava v hradní síni vrcholila. Knížecí dcery začaly být trochu unavené a tak si všechny tři na chvíli sedly k jednomu z velkých dubových stolů. A když hodiny na věži začaly odbíjet půlnoc, objevil se za dívkami čaroděj. S úderem dvanácté nad nimi roztáhl svůj černý kouzelnický plášť a všichni čtyři zmizeli, jako by se do země propadli. Na hradě v tu chvíli zavládlo zděšení a rázem bylo po zábavě.

Čaroděj zatím letěl černou nocí, až dorazil na svůj vodní hrad. Zde uvrhl dívky do žaláře s tím, že je nepustí dřív, dokud za každou z nich nedostane od knížete plný pytel pálavského zlata. Vyděšené dívky nedokázaly po zbytek noci usnout. Když se konečně ráno malým okýnkem u stropu prodraly do podzemní kobky první sluneční paprsky, otevřely se těžké okované dveře a zbrojnoš přinesl snídani – pár krajců suchého chleba a džbán s vodou.

Dívky se pustily do jídla, ale pojednou je vyrušilo slabé šustění a pískot. A ze slámy se přímo u jejich nohou vynořila drobná šedivá myška. Dvě starší dívky s výkřikem plným hrůzy skočily do nejbzdálenějšího kouta. Jenom Běla zůstala klidně sedět a se zájmem sledovala nenadálou návštěvu. A myška, jako by snad vycítila dívčinu pozornost, začala panáčkovat a po chvíli dokonce tančit. Běla odlomila ze svého krajíce malý kousek a hodila ho myšce. Ta chytila chléb předními tlapkami, pak přestala tančit a zastavila se přímo před Bělou. Otevřela svou růžovou tlamičku, ale ještě předtím, než se zakousla do darovaného jídla, zaznělo písklavým hláskem: „Mnohokrát děkuji.“

„Co jsi to za divnou myš, že mluvíš lidskou řečí?“ zeptala se Běla.

„Před lety jsem byl ještě princem, ale pak mne zlý čaroděj unesl a proměnil v myš. A za to, jak si na mne hodná a nebojíš se mne, se ti také odvděčím.“

„Copak ty, když jsi teď jenom malou slabou myškou, zmůžeš něco proti zlému a mocnému čarodějovi?“

„Jsem možná slabý a malý, ale vím, jak toho mizeru přelstít. Včera večer jsem všechno slyšel. Až za vámi dnes čaroděj přijde, tak udělejte vše pro to, aby za vás váš otec zaplatil požadované výkupné. A neboj se, čaroděj vás nakonec propustí a o zlato stejně přijde. O to už se já postarám!“ S těmi slovy zmizela myška v malé díře v rohu sklepení.

Když se před polednem ukázal ve vězení čaroděj, nemusel dívky ani moc přemlouvat, aby napsaly svému otci dopis. V něm ho prosily, aby je vyplatil třemi pytli plnými pálavského zlata. Jakmile měl čaroděj dopis v ruce, hned s ním vyslal spěšného posla na Děvičky.

Posel ale nebyl jediný, kdo toho dne vyrazil z vodního hradu směrem k Pálavě. Také zakletý princ utíkal, co mu jeho malé myší tlapky stačily. Běžel dnem i nocí, za světla se vyhýbal útokům káňat a za tmy zase hladovým sovám, až konečně příštího dne dorazil na Děvičky. Tam rychle proklouzl do hradního sklepení a společně s ostatními myškami se pustil do práce na překažení čarodějových plánů.

III.

Po pár dnech se kníže dohodl s čarodějem na zaplacení výkupného. Ve stanovený den brzy zrána, ještě před rozedněním, přivedl čaroděj všechny tři dívky pod pálavský hřeben. Zde je svěřil svým zbrojnošům a sám se vydal na hrad. Tam ho už v bráně očekával sám kníže Arnulf se třemi pytlí naplněnými zlatem. Čaroděj je nejprve rozvázal, zkontroloval jejich obsah a pak dal rukou pokyn zbrojnošům, aby propustili knížecí dcery. Ty se co nejrychleji rozběhly vzhůru strání. Čaroděj zatím pytle pečlivě zavázal, hodil si je na záda, roztáhl svůj kouzelnický plášť a vznesl se i se zlatem k obloze.

V tu dobu už nebe na východě začalo blednout a ohlašovalo blížící se východ slunce. Čaroděj naposledy vítězoslavně zakroužil nad Pálavou a prudkým obloukem zamířil na sever ke svému hradu. V ten okamžik se ale projevila myší pomsta. Plátno pytlů, jemně a sotva znatelně nahlodané myšími zoubky, nevydrželo ten nápor, všechny tři pytle se pojednou roztrhly a na pálavské stráně se začal snášet zlatý déšť.

Když čaroděj zpozoroval, co se stalo, byly dívky už jen malý kousek pod Děvičkami. Se začínajícím světlem čarodějova moc slábla a tak neměl již dost sil k tomu, aby Arnulfovy dcery znovu unesl. Stačil ale ještě pronést hroznou kletbu a v místech, kde ještě před okamžikem šplhaly tři dívky směrem k hradu, stály znenadání tři skalní věže.

Ranní větřík mezitím stačil rozfoukat zlatý oblak nad Pálavou a první zlatinky začaly dopadat na větve keřů i na kamenité stráně. Na hladkých balvanech se dlouho neudržely a vítr je sfoukl mezi stébla trávy a do skalních puklin. Všude tam, kde zlatinky dopadly na hlínu, se proměnily v nádherné zlatožluté květy písečných mochen. A tam, kde se zlatý prach jenom dotkl větví, se na keřích dřínů objevily drobné žluté kvítky. Když po chvíli vyšlo slunce nad obzor, koupaly se znenadání pálavské stráně ve zlaté záplavě prvních jarních květů.

Od těch dob si jaro co jaro obléká Pálava zlatožluté šaty utkané z tisíců a tisíců rozkvetlých mochen, pryšců, hlaváčků a dřínů. A když se pozorně zadíváte na drobné dřínové kvítky, tak skutečně vypadají, jako by byly složeny z drobounkých šupinek pálavského zlata.

Jenom tři knížecí dcery ze vši té krásy zpočátku nic neměly. Nehybně tam stály proměněné v chladný bílý kámen a ve výhledu na zlatou nádheru jim bránil skalní hřeben. Jejich touha po svobodě byla ale nakonec silnější, než čarodějova kletba. Po celý rok musí být sice pevně připoutány k zemi, ale na jaře se na pouhé dva týdny vysvobodí z kamenného zajetí a promění se ve spoustu překrásných rozkvetlých kosatců. Jejich květy se pak rozzáří modrými a fialovými barvami šatů, které měly v onen osudný večer oblečeny. Vzácně mezi nimi můžete uvidět i čistě bílé květy, které svojí barvou připomínají nejmladší Bělu. A všude tam, kde kořínky kosatců prorostou do skalních puklin a narazí na zapomenutou zlatinku z pálavského pokladu, se jejich květy zbarví do žluta.

Lidé si už dávno všimli, kolika různými barvami duhy září kosatcové květy. A tak jim dali latinské jméno Iris. Vždyť i řecká bohyně duhy se jmenuje stejně.

IV.

Jedna věc je možná ještě cennější, nežli pálavské zlato. Ať se bohyně duhy Iris snaží sebevíc, nad Pálavou se jí nikdy nepodaří naplnit mračna vodou natolik, aby po dešti rychle neprotekla skalními puklinami a nezmizela kdesi hluboko pod zemí. A tak jsou během léta stráně nad Pavlovem vyschlé a spálené od slunce a na celé Pálavě můžete narazit na jedinou studánku s tenkým pramínkem tekoucí vody.

A jestli vám nějaký geolog náhodou povídal, že nalézt na Pálavě nebo pod ní jenom špetku zlata je zcela nemožné, nevěřte mu to. Kdyby jen jednou navštívil kraj pod Pálavou, sotva by takový nesmysl vypustil z úst. Vždyť na zdejších stráních roste jedna kouzelná rostlina. Ta dokáže ten největší pálavský poklad – vodu – nalézt svými kořeny i více než deset metrů hluboko a proměnit ji ve skutečné zlato. A každý z vás se o tom může snadno přesvědčit. Stačí pouze navštívit jeden z mnoha pavlovských sklípků a ochutnat tam lahodné zlatavé moravské vínko.